

бурштину та інших корисних копалин» від 19.12.2019 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show>.

2. Постанова Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 р. № 827 «Про затвердження переліків корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/827-94-%D0%>.

3. Мала гірнича енциклопедія : в 3-х томах : Т. 1 / За ред. В.С. Білецького. Донецьк : Донбас, 2004. 461 с.

4. Закон України «Про природно-заповідний фонд України» від 16.06.1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2456-12#Text>.

Пащенко О. О.,

провідний науковий співробітник
Науково-дослідного інституту вивчення
проблем злочинності імені академіка
В. В. Сташиса Національної академії
правових наук України, доктор юридичних
наук, доцент

ПОСИЛЕННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПРАВОПОРУШЕННЯ У СФЕРІ МІСТОБУДУВАННЯ

16.07.2020 р. у Верховній Раді України було зареєстровано законопроект № 3876 «Про внесення змін до Кримінального кодексу України та Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо посилення відповідальності за правопорушення у сфері містобудування».

Законопроект містить пропозиції щодо виокремлення в Особливій частині Кримінального кодексу України (далі – КК) розділу XXI «Кримінальні правопорушення у сфері містобудівної діяльності», що складатиметься з трьох статей: 448, 449, 450. Крім того, пропонується внести змістовні зміни до ст. 197-1, 275 КК та редакційні зміни (зумовлені запровадженням нового розділу та редагуванням двох названих статей Особливої частини) до ст. 96-1, 368-4 КК.

Цей законопроект було внесено у зв'язку із необхідністю практичної реалізації положень п. 17 Порядку затвердження проектів будівництва і проведення їх експертизи, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11.05.2011 № 560, згідно якого «замовник експертизи несе відповідальність згідно із законодавством за достовірність документів, поданих для проведення експертизи».

Проте, як стверджують автори законопроекту у пояснювальній записці, «На практиці ця норма не діє, так як покарання за відповідне правопорушення не містить на Кримінальний кодекс України, ні Кодекс України про адміністративні правопорушення». Вважаю такий висновок вельми сумнівним, оскільки чинне законодавство передбачає відповідальність для таких осіб згідно відповідної частини ст. 27 КК (3, 4 або 5 – залежно від конкретної ролі замовника експертизи) та

ст. 358, 366 КК (залежно від того чи є суб'єкт проведення експертизи службовою особою чи не є). Це фактично визнають і автори законопроекту, зазначаючи в пояснювальній записці: «При бажанні компетентних органів, службову особу – замовника експертизи можна притягти до відповідальності за частиною п'ятою статті 27, частиною першою статті 358, статтею 366 Кримінального кодексу України». Таке формулювання («при бажанні компетентних органів») викликає відверте здивування, адже, вочевидь, що за відсутності такого бажання, неможливо застосувати жодну з норм КК, а не лише зазначені статті. Крім того, не обов'язково замовник експертизи має відповідати як пособник у відповідному злочині. Якщо завідомо неправдивий документ складається за його ініціативи, то така діяльність вже не охоплюється ознаками пособництва, а містить ознаки підбурювання, або навіть організаторства (залежно від того, що ще конкретно зробив замовник – лише породив бажання на складання відповідного документа чи організував учинення відповідного злочину). Таким чином, відповідні дії вже криміналізовані у чинній редакції КК України і мова, фактично, йде про визнання такої діяльності як виконавської, що дозволить їх кваліфікувати без посилання на ст. 27 КК. Це відбуватиметься шляхом запровадження спеціальних норм, які й пропонують автори законопроекту.

Водночас пропонувані норми є спеціальними не лише тому, що в них діяльність пособника, підбурювача та організатора «взводиться у ранг» виконавської, а й тому, що вони являють собою окремий вид, що передбачає відповідальність за злочини у сфері господарської діяльності. Тому, якщо і виокремлювати пропонований розділ, то його слід розташовувати не наприкінці КК, після злочинів проти миру, безпеки людства та міжнародного правопорядку, а після розділу «Злочини у сфері господарської діяльності». Але при цьому, варто пам'ятати про те, що законопроект фактично повертає спеціальну відповідальність за окремі дії, що були декриміналізовані двома Законами України: «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності» [1] та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності» [2]. Таким чином пропонований законопроект не відповідає сучасним тенденціям розвитку кримінального законодавства щодо гуманізації відповідальності.

Крім того, пропонується ст. 450 «Самовільне (самочинне) будівництво» створить зайву конкуренцію із ст. 197-1 чинної редакції КК, що знаходиться в розділі «Злочини проти власності».

Також автори законопроекту пропонують виключити ч. 3, 4 із чинної редакції ст. 197-1, що своєю чергою, породить ситуацію, коли відповідальність за схожі дії буде передбачено в двох різних розділах Особливої частини КК. Те саме стосується і пропонованих змін до ст. 275 КК.

Викладене переконує у тому, що потреби у доповненні Особливої частини КК України розділом ХХІ «Кримінальні правопорушення у сфері містобудівної діяльності» немає.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України щодо гуманізації кримінальної відповідальності: Закон України від 15 квіт. 2008 р. № 270-VI. Відом. Верхов. Ради України. 2008. № 24. Ст. 236.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо гуманізації відповідальності за правопорушення у сфері господарської діяльності: Закон України від 15 листоп. 2011 р. № 4025-VI. Відом. Верхов. Ради України. 2012. № 25. Ст. 263.

Політова А. С.,

кандидат юридичних наук, доцент

ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ВОЛІ ЛЮДИНИ В ПРОЄКТІ КРИМІНАЛЬНОГО КОДЕКСУ УКРАЇНИ

Указом Президента України від 7 серпня 2019 року № 584/2019 «Питання Комісії з питань правової реформи» затверджено Положення про Комісію з питань правової реформи та персональний склад Комісії з питань правової реформи. Слід відзначити, що у складі Комісії утворено робочу групу з питань розвитку кримінального права, до складу якої увійшли відомі вчені-фахівці у галузі кримінального права Юрій Баулін, Микола Хавронюк, Петро Андрушко, Володимир Бурдін, Олексій Горох, Наталія Гуторова, Вячеслав Навроцький, Юрій Пономаренко, Євген Стрельцов.

Станом на 19.10.2020 року робочою групою з питань розвитку кримінального права підготовлено та оприлюднено на сайті <https://newcriminalcode.org.ua/> для обговорення Загальну частину та декілька розділів Особливої частини проєкту Кримінального кодексу України.

У Кримінальному кодексі (далі – КК) України 2001 року Розділ 3 Особливої частини містить кримінальні правопорушення проти волі, честі та гідності особи. До кримінальних правопорушень цієї групи віднесено: ст. 146 «Незаконне позбавлення волі або викрадення людини», ст. 146-1 «Насильницьке зникнення», ст. 147 «Захоплення заручників», ст. 148 «Підміна дитини», ст. 149 «Торгівля людьми», ст. 150 «Експлуатація дітей», ст. 150-1 «Використання малолітньої дитини для заняття жебрацтвом», ст. 151 «Незаконне поміщення в заклад з надання психіатричної допомоги», ст. 151-2 «Примушування до шлюбу».

Науковцями вже неодноразово відзначалося про спірність розташування деяких статей у цьому розділі, наприклад, захоплення заручників. Так, зокрема, М. Акімов вважає, що захоплення заручників (внаслідок спонукання винною особою третіх осіб до вчинення чи